

REPUBLIKA SRPSKA
MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE
REPUBLIČKI PEDAGOŠKI ZAVOD

EKSPERIMENTALNA
MALA
MATURA

2026

JEZIK

BOŠNJAČKOG NARODA

REPUBLIKA SRPSKA

MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE

REPUBLIČKI PEDAGOŠKI ZAVOD

Miloša Obilića 39 Banjaluka Tel/faks 051/430-110, 430-100; e-mail: pedagoski.zavod@rpz-rs.org

ZBIRKA ZADATAKA IZ

JEZIKA
BOŠNJAČKOG NARODA

ZA
EKSPERIMENTALNU MALU MATURU

NA KRAJU OSNOVNOG VASPITANJA I OBRAZOVANJA

ZA ŠKOLSKU 2025/2026. GODINU

U izradi Zbirke zadataka iz jezika bošnjačkog naroda za eksperimentalnu malu maturu, na kraju osnovnog vaspitanja i obrazovanja, za školsku 2025/26. godinu učestvovali su nastavnici:

✚ Mirnesa Hrnjadović
✚ Amer Memić
✚ Amel Suljić
✚ Zumra Mehinagić Topovčić

Koordinator pri izradi Zbirke: Mr Silva Dobraš

Sadržaj:

UVOD.....	4
KNJIŽEVNOST.....	5
FONETIKA I FONOLOGIJA	14
MORFOLOGIJA	17
SINTAKSA.....	26
TVORBA RIJEČI.....	34
LEKSIKA	36
PRAVOPIS	39
HISTORIJA JEZIKA.....	44
Rješenja zadataka.....	49

UVOD

Poštovani učenici!
Poštovani nastavnici!

Pred vama je Zbirka zadataka namijenjena za vježbanje i pripremanje za eksperimentalnu malu maturu učenika devetog razreda.

Zbirku zadataka su pripremili nastavnici koji predaju predmet Jezik bošnjačkog naroda, te tako omogućili učenicima koji pohađaju ovaj predmet da vježbaju zadatke koji su namijenjeni za obnavljanje znanja. Zadacima su obuhvaćene programsko-tematske oblasti: književnost, jezik (fonetika i fonologija, morfologija, sintaksa, tvorba riječi, historija jezika) leksika i pravopis. U Zbirci su zadaci višestrukog izbora, alternativnog izbora (tipa tačno-netačno, da-ne), dopunjavanja, povezivanja i kratkih odgovora.

U drugom dijelu Zbirke data su rješenja zadataka.

U nizu zadataka objektivnog tipa koji će učenici rješavati nalaziće se zadaci iz ove zbirke ili zadaci veoma slični ovim.

Test koji ćete rješavati na eksperimentalnoj maloj maturi sadrži zadatke kojima se ispituje ostvarenost obrazovnih standarda na sva tri nivoa, osnovnom, srednjem i naprednom.

Poštovani učenici, kad vježbate, pažljivo čitajte zadatak da biste razumjeli zahtjeve koji se postavljaju pred vas i imajte na umu da odgovori, da bi bili priznati kao tačni, trebaju biti napisani uredno i čitko, pravopisno i gramatički tačno.

Želimo vam uspjeh u radu!

januar, 2025. godine

KNJIŽEVNOST

1. Dopuni:

Prema postanku/porijeklu književnost se dijeli na:

- a) _____
- b) _____

2. Navedi književne rodove:

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

3. Napiši nazive narodnih (usmenih) epsko-lirskih književnih vrsta.

- a) _____
- b) _____

4. Napiši naziv epsko-lirske pjesme bosanskohercegovačke književnosti iz koje su navedeni stihovi:

*„Prođi me se, moja mila majko!
Nije blago ni srebro ni zlato
Već je blago, što je srcu drago.“*

Odgovor: _____ .

5. Pročitaj stih, pa dopuni rečenicu.

„Sabljama mu sanduk satesaše.“

U narodnoj baladi „Smrt Omera i Merime“ ponavljaju se suglasnici u više riječi navedenog stiha. Ova stilska figura naziva se _____.

6. Kojoj vrsti narodne pjesme pripada pjesma „Smrt braće Morića“? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) balada
- b) romana
- c) tužbalica
- d) sevdalinka

7. Koju vrstu stiha prepoznaješ u odlomku narodne balade „Smrt braće Morića“? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

*Uhvatiše dva Morića,
uhvatiše, savezaše,
savezaše, povedoše,
baš kad majka pitu suče.*

- a) deseterac b) osmerac c) jedanaesterac d) sedmerac

8. Dopuni rečenicu:

Alberto Fortis je italijanski putopisac iz 18. stoljeća koji je zabilježio i objavio narodnu baladu _____ .

**9. U čemu je tragičnost Hasanaginicine sudbine opjevane u istoimenoj baladi?
Označi slovo ispred tačnog odgovora.**

	Hasanaginica
Kad li mu je ranam' bolje bilo,	A s malahnim u bešici sinkom,
Ter poruča vjernoj ljubi svojoj:	Od'jeliti nikako ne mogla.
- Ne čekaj me u dvoru b'jelomu,	Već je bratac za ruke uzeo,
Ni u dvoru, ni u rodu momu!	I jedva je s' sinkom rastavio,
...	Ter je meće k sebi na konjica,
Ter se vješa bratu oko vrata:	S njome grede dvoru bijelomu.
- Da, moj brate, velike sramote,	...
Gdi me šalje od petero dice!	Kaduna se bratu svomu moli:
Beže muči, ne govori ništa,	- Aj, tako te ne želila, braco!
Već se maša u džepe svione,	Nemoj mene davat za nikoga,
I vadi njoj knjigu oprošćenja,	Da ne puca jadno srce moje,
Da uzimlje potpuno vjenčanje,	Gledajući sirotice svoje!
Da gre s njime majci uzatrage.	Ali beže ne hajaše ništa,
Kad kaduna knjigu proučila,	Već nju daje imotskom kadiji.
Dva je sina u čelo ljubila,	
A dv'je ćere u rumena lica:	Narodna balada

- Hasanaginica je tragično skončala jer je odbijala sve prilike koje su joj se pružale u životu.
- Tragičnost Hasanaginicine sudbine je u tome što nije pristala da se uda za imotskog kadiju i napusti svoju djecu.
- Tragičnost Hasanaginicine sudbine je u činjenici da ona, kao žena, nema mogućnost donositi odluke o svome životu i životu svoje djece.
- Hasanaginica je tragično skončala jer joj je bilo teško ponovo napustiti roditeljsku kuću.

10. Pročitaj stihove i odgovori na pitanja.

*„Šta se bijeli u gori zelenoj?
Al' je snijeg, al' su labudovi?
Da je snijeg već bi okopnio
Labudovi već bi poletjeli
Nit' je snijeg, nit' su labudovi
Nego šator age Hasan-age.“*

- Naziv epsko - lirske pjesme iz koje su navedeni stihovi je _____.
- Stilsku figuru prisutnu u navedenim stihovima nazivamo _____.

11. Epiteti koje najčešće uočavamo uz pojedine imenice u narodnoj književnosti (vjerna ljuba, gora zelena, stara majka...) zovu se _____.

12. Kako se zove preuveličavanje u pjevanju, pisanju i kazivanju u cilju postizanja slikovitosti i emocionalnosti, kao što to uočavamo u stihu iz pjesme „Ljubavni rastanak“?

*„Što je nebo - da je list hartije,
Što je gora - da su kalemovi,
Što je more - da je crn murećep.
Pak da pišem tri godine dana*

Ne bih mojih ispisala jada“.

Odgovor: _____.

13. Označi tačan odgovor.

Stih u pjesmi „Lipa Naza vodu gaza“ je:

- a) lirski osmerac
- b) lirski deseterac.

14. Kojoj vrsti pjesme pripada pjesma „Lipa Naza vodu gaza“? Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) narodna epska pjesma
- b) narodna lirski pjesma/sevdalinka
- c) narodna epsko-lirski pjesma
- d) umjetnička lirski pjesma

15. Koji oblik kazivanja prepoznaješ u navedenom odlomku iz djela “Mali Princ” Antoine de Saint-Exsiperi? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

On se vrati lisici:

- *Zbogom.*
- *Zbogom – reče lisica. – Evo moje tajne. Vrlo je jednostavno: samo se srcem dobro vidi. Oči ne vide ono što je bitno.*
- *Ono što je bitno oči ne vide – ponovi Mali Princ, da ne bi zaboravio.*
- *Upravo vrijeme koje si utrošio na svoju ružu, nju čini tako značajnom.*
- *Vrijeme koje sam utrošio na svoju ružu... ponovi Mali Princ da bi zapamtio.*
- *Ljudi su tu istinu zaboravili – reče lisica.*
- *Ali ti je ne smiješ zaboraviti. Zauvijek si odgovoran za ono što si pripitomio. Odgovoran si za svoju ružu.*
- *Odgovoran sam za svoju ružu... – ponovi opet Mali Princ da bi zapamtio.*

- a) monološko kazivanje
- b) retrospektivno kazivanje
- c) dijaloško kazivanje
- d) opisivanje/deskripcija

16. Pažljivo pročitaj odlomak i uoči opise, zatim označi slovo ispred tačnog odgovora!

“Kuhinja u kojoj sam se našao bila je odvojena paravanom od sobe, a sjećam se da je na štednjaku ključao lonac pun perja. Neznamac me tu zadržao i opomenuo da šutim, a kad je video da sam začuđen prizorom u loncu, samo je tvrdo, ako ne i grubo, izgovorio: ”Mi volimo perad!”

Iza paravana ugledah dječaka na krevetu. Ležao je u prljavoj posteljini, bljedolik i lijep, tako blag i umiljat, s onim dirljivo dobrim osmijehom na licu. Gledao me radosno svojim plavim pametnim očima.

Valjda tako izgleda Božije čedo, pomislio sam.”

(„Sjećanje na šarenu pticu“-Mirko Kovač)

Navedeni odlomak sadrži opise:

- a) enterijera i eksterijera
- b) portreta i pejzaža
- c) eksterijera i portreta
- d) enterijera i portreta
- e) enterijera i pejzaža

17. Pažljivo pročitaj odlomak i na predviđene linije napiši oblik kazivanja i koja je to prva riječ koja ukazuje na taj oblik.

“Kuhinja u kojoj sam se našao bila je odvojena paravanom od sobe, a sjećam se da je na štednjaku ključao lonac pun perja. Neznamac me tu zadržao i opomenuo da šutim, a kad je video da sam začuđen prizorom u loncu, samo je tvrdo, ako ne i grubo, izgovorio: ”Mi volimo perad!” Iza paravana ugledah dječaka na krevetu. Ležao je u prljavoj posteljini, bljedolik i lijep, tako blag i umiljat, s onim dirljivo dobrim osmijehom na licu. Gledao me radosno svojim plavim pametnim očima.

Valjda tako izgleda Božije čedo, pomislio sam. ”

(„Sjećanje na šarenu pticu“ Mirko Kovač)

Oblik kazivanja u navedenom odlomku je: _____

Prva riječ koja ukazuje na taj oblik je: _____

18. Označi tačan odgovor:

„Tvrđava“, Meše Selimovića je:

- a) roman
- b) pripovijetka
- c) novela

19. Koji oblik kazivanja prepoznaješ u odlomku iz romana „Tvrđava“ Meše Selimovića?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

Obuzela me je mirna ravnodušnost. Ne tugujem, ne radujem se. Vidio sam toliko smrti, da mi je vlastito izbjavljenje izgledalo kao neočekivani poklon, ne znam kako, ne znam od koga, ali nije daleko od čuda. Možda je moja svijest još bila zbunjena pred tom neobičnom istinom, ali je moje tijelo potpuno shvatilo njen značaj. Živio sam, ustvari, svoj drugi, tuđi, poklonjeni život, sve ostalo nije važno, zasad nije važno.

- a) monološko kazivanje u ih-formi
- b) monološko kazivanje u er-formi
- c) dijaloško kazivanje u er-formi
- d) dijaloško kazivanje u ih-formi

20. Označi tačan odgovor!

Kako se zove glavni junak romana „Tvrđava“ Meše Selimovića?

- a) Ahmed Nurudin
- b) Ahmet Šabo
- c) Hasan
- d) Mula Jusuf

21. Dopuni!

Pričanje u:

- a) prvom licu naziva se ____ ili ____ forma;
- b) trećem licu naziva se ____ ili ____ forma.

22. Označi tačan odgovor!

Sonet je vrsta lirске pjesme sastavljena od:

- a) 12 stihova raspoređenih u 3 strofe
- b) 16 stihova raspoređenih u 4 strofe
- c) 18 stihova raspoređenih u 5 strofa
- d) 14 stihova raspoređenih u 4 strofe

23. Pažljivo pročitaj stihove iz pjesme „Voćka poslije kiše“ Dobriše Cesarića i napiši kako se zove ova vrsta strofe (prema broju stihova).

„Gle malu voćku poslije kiše:

Puna je kapi pa ih njiše.

I blješti, suncem obasjana,

Čudesna raskoš njenih grana.“

Ova vrsta strofe naziva se:_____.

24. Pažljivo pročitaj stihove i odgovori na pitanja:

Stećak mramorni ćuti govorom scena po boku,

jači od kandži kiše, povampirenja i krađe.

Njegov mjesec i sunce, što znače posmrtnе lađe,

davno su prevezli dušu, vjekuju sad u doku.

- a) U navedenim stihovima pjesnik pjeva o _____.
- b) U stihu „stećak mramorni ćuti“ imamo stilski postupak (figuru) koja se zove _____.

25. Pročitaj stihove iz pjesme „Stećak“ Skendera Kulenovića i dopuni odgovore.

„Stećak mramorni ćuti govorom scena po boku,

jači od kandža kiše, povampirenja i krađe.

Njegov mjesec i sunce, što znače posmrtnе lađe,

davno su prevezli dušu, vjekuju sad u doku.“

Ova vrsta strofe naziva se _____.

Vrsta rime u pjesmi je _____.

26. Odredi stilske figure u sljedećim stihovima:

- a) Stari crkveni toranj kao svetionik stoji _____
- b) Talas za talasom zemlja u predvečerje gine _____
- c) Sitni cvrčak sjetno cvrči _____
- d) Prohladni mrak _____

27. U rečenici:

„Mesečine mokre, svetla čela, dolaze i ležu po bunarima“, imamo tri stilske figure:

- a) inverzija, epitet, personifikacija

- b) poređenje, epitet, inverzija
- c) inverzija, onomatopeja, epitet

28. Poveži naziv i vrstu djela tako što ćeš na liniju napisati odgovarajuće slovo:

- a) *Breza* _____ tragedija
- b) *Tvrđica* _____ roman
- c) *Legenda o Ali-paši* _____ komedija
- d) *Romeo i Julija* _____ pripovijetka

29. Označi uljeza u svakom nizu:

- a) sonet, novela, gazel (lirske književne vrste)
- b) roman, elegija, pripovijetka (epске književne vrste)
- c) romansa, tragedija, komedija (dramske književne vrste)
- d) sevdalinka, balada, roman (usmena književnost)

30. Pročitaj navedenu tvrdnju i označi slovo ispred tačnog odgovora.

Tragedije i komedije svrstavamo u:

- a) dramski rod
- b) lirski rod
- c) epski rod

31. Pročitaj navedenu tvrdnju i označi slovo ispred tačnog odgovora.

Pjesma „Zapis o zemlji“ Maka Dizdara je:

- a) socijalna pjesma
- b) pejzažna pjesma
- c) rodoljubiva pjesma

32. Poveži naziv djela i autora tako što ćeš na liniju napisati odgovarajuće slovo:

- a) *Zelena busenje* _____ Branislav Nušić
- b) *Konak* _____ Edhem Mulabdić
- c) *Ožalošćena porodica* _____ Ćamil Sijarić
- d) *Nepoznati ljudi* _____ Nedžad Ibrišimović

33. Zaokruži tačan odgovor.

Pripovijetka „Ibrahim –begov ćošak“, Svetozara Ćorovića je:

- a) Priča o potomku nekada moćne begovske porodice
- b) Priča o nesrećno zaljubljenoj djevojci

34. Koju graničnu književnu vrstu prepoznaješ u odlomku?

(Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora)

Godina 1176 (23. VII 1762- 11. VII 1763)

— 20. temuza ove godine pojavila se kuga i u Sarajevu, i to najprije na Vratniku, gdje je okužen došao iz unutrašnjosti Ćabrić s Vratnika, koji je odmah i umro. Zatim je umro i njegov brat hadži Sulejman Ćabrić, kazandžija. Iza toga kuga se pojavila na Hridu, Ćekaluši, Banjskom Brijegu. Zapravo, poslije pojave kuge na Vratniku ona se najprije raširila u Sunbul-mahali, Pasjoj mahali, zatim u Koševu. Berkuši i Souk-Bunararu. Dakle, kuga je u početku harala po periferiji

grada među siromašnim svijetom. Zbog toga su ugledni građani smatrali i zaključivali da njih kuga neće zahvatiti. Ova bolest je pustošila pune tri godine i u samom gradu Sarajevu pomorila oko 15.000 duša. Kronogram o prestanku haranja kuge je ovaj: "Bože, koji si riznica svih dobrota, sačuvaj nas svega čega se plašimo".

Mula Mustafa Bašeskija

- a) ljetopis
- b) putopis
- c) dnevnik
- d) esej

35. Koju graničnu književnu vrstu prepoznaješ u sljedećem odlomku?

(Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora)

Cio prizor ispuni Sulejmanija, velika bogomolja još većeg osvajača, za koju je neimar godinama odabirao mjesto. Poslije dođoše kvartovi drvenih kuća, isječeni uskim sokacima po kojima od jutra do mraka, kao u crijevima ogromnog džina, jure ljudi i Ševrolet. Na ovim ulicama nema nezaposlenog svijeta. Tri pertle i dva češlja, jagnjeća glava i malo luka, vunene gaće, maramica ili jedna riba, već je trgovina na trotoaru. Trguje se u kući, u radnji, pred radnjom, na ulici, u prolazu, u krevetu. Jak glas ili diskretan šapat jedina su reklama. Galama zamjenjuje velike firme, male oglase, plakate i skupa neonska svjetla. Ovaj svijet po ulicama, kapijama i parkovima koji nikad nije štrajkovao ipak je uvijek u nekakvom štrajku bježeći po cio dan od velikog posla i dangubeći na sitno.

(„Nekrolog jednoj čaršiji“, Zuko Džumhur)

- a) ljetopis
- b) putopis
- c) dnevnik
- d) esej

36. Koja vrsta strofe je zastupljena u pjesmi „Opomena“ Antuna Branka Šimića?

Odgovor napiši na označenu liniju.

*Čovječe pazi
da ne ideš malen
ispod zvijezda!*

Odgovor: _____

37. Koja vrsta strofe je zastupljena u pjesmi „Kolajna“ Tina Ujevića?

Odgovor napiši na na označenu liniju.

*Nisam li pjesnik, ja sam barem patnik
i katkad su mi drage moje rane.
Jer svaki jecaj postati će zlatnik,
a moje suze dati će đerdane.*

Odgovor: _____

38. Koja vrsta rime je zastupljena u pjesmi „Kolajna“ Tina Ujevića?

Odgovor napiši na označenu liniju.

*Nisam li pjesnik, ja sam barem patnik
i katkad su mi drage moje rane.
Jer svaki jecaj postati će zlatnik,
a moje suze dati će đerdane.*

Odgovor: _____

39. Koja vrsta strofe je zastupljena u pjesmi „Zapis o štitu“ Mehmedalije Maka Dizdara?

Odgovor napiši na označenu liniju.

*Poiskah štit dobri da štiti me,
Bacih ga potom dobrog jer tišti me.*

Odgovor: _____

40. Koja vrsta rime je zastupljena u pjesmi „Bakine naočari“ Nikole Šopa?

*„Koliko puta su bistro gledale u mene,
Na plemenitom joj nosu radosno dršćući,
koliko puta tajnim suzama zamagljene
što je već svanuće a još se ne vraćam kući.“*

Odgovor: _____.

41. Pročitaj stihove pjesme „List na putu“ Šukrije Pandža i dopuni odgovor!

„Pa pomisli on **boluje**, metla ga na dlan,
a nad njima **smiješio se**
tih jesenji dan.“

Stilska figura zastupljena u navedenim stihovima (obradi pažnju na istaknute riječi) zove se _____.

42. Pročitaj navedene stihove!

„A vjetar sumorno zviždi kroz crna i pusta polja...“

U pjesmi Vojislava Ilića „U poznu jesen“ oponašaju se zvuci iz prirode. Ova glasovna stilska figura naziva se _____.

43. Kako se naziva književnost napisana našim jezikom, a arapskim pismom?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) alhamijado književnost
- b) narodna književnost
- c) bosanskohercegovačka književnost
- d) arapska književnost

44. Ispred naslova književnog djela napiši redni broj kojim je označena književna vrsta kojoj to djelo pripada.

Jedna književna vrsta je višak.

1. Balada _____ *Djevojka svezala hvalisava momka*

2. Komedija	_____	<i>Mrak na svijetlim stazama</i>
3. Putopis	_____	<i>Ožalošćena porodica</i>
4. Pripovijetka	_____	<i>Smrt braće Morića</i>
5. Romansa	_____	<i>Konak</i>
6. Roman		

45. Ispred naslova književnoumjetničkog djela napiši redni broj kojim je označen njegov pisac. Ime jednog pisca je višak.

1. Derviš Sušić	_____	<i>Bitka kod Bistrice Lesne</i>
2. Meša Selimović	_____	<i>Zmaj od Bosne</i>
3. Miroslav Krleža	_____	<i>Zeleno busenje</i>
4. Nedžad Ibrišimović	_____	<i>Veliki vezir</i>
5. Ivo Andrić	_____	<i>Tvrđava</i>
6. Edhem Mulabdić		

46. U sljedećim stihovima pjesme “Pokajanje jednog grješnika” Muse Ćazima Ćatića, napiši kakvi su to ljudi koji “med pod jezikom nose”:

Al' ljudi, med što pod jezikom nose,
Otrov mi dadoše u bokalu p'janom,
Mada sam bio nevin poput rose.

47. U sljedećem stihu, prisutne su dvije stilske figure, odredi o kojim stilskim figurama je riječ:

Iz zrelih šipaka krv se cijedi.

Odgovor: _____

48. U sljedećim stihovima pjesme “U nama vrije vrutak vruće lave”, Miroslava Krleže, odredi šta u stihovima znači da u čovjeku postoji lava i meteorski vrutak:

*U mesu našem ima meteorskog vrutka,
i čovjek je lava, a ne voštana lutka.*

Odgovor: _____

49. U sljedećim stihovima pjesme “U nama vrije vrutak vruće lave”, Miroslava Krleže, prisutne su dvije stilske figure, odredi o kojim stilskim figurama je riječ:

Čovjek je topla zvijer pod pojasima neba.

Odgovor: _____

50. Šta je sevdalinka i koje su njene karakteristike? (Šta sve može biti tema sevdalinke? Kakva je radnja u sevdalinci? Šta ne može biti tema sevdalinke?)

51. Koje književne vrste su prisutne u usmenoj književnosti (navesti njihove nazive)?

FONETIKA I FONOLOGIJA

1. Nauka koja se bavi proučavanjem glasova naziva se _____ .

2. **Dopuni rečenicu.**

Naš jezik ima _____ glasova, podijeljenih na _____ samoglasnika i _____ suglasnika. Svaki glas ima svoj znak-slovo. Slova možemo pisati pomoću dva pisma _____ i _____ .

3. **Dopuni rečenicu.**

Samoglasnici se drukčije zovu _____ , a suglasnici _____ .

4. **Upotrebljavajući riječi koje su u zagradi napiši primjer određene glasovne promjene.**

a) palatalizacija (drug, duh, vojnik) _____

b) jotovanje (cvijet, kamen, prut) _____

c) sibilizacija (Amerika, snaga, orah) _____

5. **Napiši naziv glasovne promjene koja je izvršena u datim primjerima:**

lovci>lovaca; glumci>glumaca

6. **Napiši naziv glasovne promjene koja je izvršena u datim primjerima:**

prijedlog>prijedlozi;vuk>vuci - _____

7. **Koje su se glasovne promjene desile pri nastanku navedene riječi?**

(Pažljivo posmatraj prikazani nastanak riječi i glasovne promjene navedi onim redom kako su se izvršile.)

raz+češljati>razčešljati >rasčešljati>raščešljati _____

8. **Napiši naziv glasovne promjene koja je izvršena u datim primjerima:**

rus+ski>ruski> ruski; bez+zubni>bezzubni>bezubni

9. U svakoj rečenici podvuci po jednu riječ u kojoj zapažáš jednačenje suglasnika po zvučnosti.

- a) Njegova primjedba je i ovoga puta bila na mjestu.
- b) Na stolu ga je čekala slatka kafa.

10. U navedenoj rečenici podvuci dvije riječi u kojima zapažáš jotovanje i jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe:

Prema lišću i grožđu ocjenjujemo kad je došlo vrijeme za berbu.

11. Dopuni tabelu upisujući odgovarajuće suglasnike i nazive grupa kojima pripadaju.

Nadzubni					
		g			
Zubni					

12. Podvuci riječ u kojoj prepoznaješ usneni, zubni i nadzubni suglasnik.

Kad mator pas laje, valja vidjeti šta je.

13. Zvučne suglasnike zamijeni bezvučnim parnjacima i napiši koje riječi dobijaš:

gora _____
dob _____
zidni _____

14. Navedene riječi su primjeri odstupanja od određene glasovne promjene.

Poveži riječ i glasovnu promjenu.

- a) djevojka _____ promjena l u o
- b) general _____ jotovanje
- c) sportistkinja _____ jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe
- d) Istanbul _____ gubljenje suglasnika

15. Koja od ponuđenih riječi je sastavljena od zatvorenih slogova?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) leptir
- b) djevojčica
- c) kuća
- d) sladoled

16. Koja od ponuđenih riječi je sastavljena od otvorenih slogova?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Radnik
- b) Učiteljica
- c) Leptir
- d) Majmun

17. Koje su se glasovne promjene desile pri nastanku navedene riječi?

(Pažljivo posmatraj prikazani nastanak riječi i glasovne promjene navedi onim redom kako su se izvršile.)

bez+životni>bezživotni>bežživotni>bežživotni>beživotni

18. Označi slovo ispred tačnog odgovora.

Dio gramatike koji se bavi glasovima naziva se:

- a) morfologija
- b) tvorba riječi
- c) sintaksa
- d) fonetika

19. Uoči i označi riječi u kojima je izvršena prva palatalizacija:

borci, prašina, nastavnici, majci, prilozi, vojničina, Bože, uši, traci.

20. Podvuci riječi u kojima prepoznaješ jednačenje suglasnika po zvučnosti.

Kad bi u nekim novinama ili knjizi ili ilustriranom časopisu našla zalijepljenu narudžbenicu ili kupon, odmah bi ga izrezala ili otkinula, ispunila i naručila to što je nudio.

21. Dopuni rečenicu.

Kada se zadnjonepčani suglasnici **k, g, h** nađu u riječima ispred samoglasnika **i** mijenjaju se u **c, z, s**. Ova glasovna promjena naziva se

22. Označi slovo ispred tačnog odgovora.

Prva palatalizacija je glasovna promjena:

- a) Kada se zadnjonepčani suglasnici **k, g, h** nalaze ispred samoglasnika **e** i **i** mijenjaju se u **č, ž** i **š**.
- b) Stapanje nepalatalnih suglasnika: **k, g, h, c, z, s, t, d, n, v, b, p, m** sa glasom **j**. Kao rezultat tog stapanja dobili smo palatale: **ć,č,đ,lj,nj,ž,š**.
- c) Kada se zadnjonepčani suglasnici **k, g, h** nađu u riječima ispred samoglasnika **i** mijenjaju se u **c, z, s**.

23. Napiši vokativ jednine od sljedećih imenica: vojnik, junak, duh, drug

- a) _____
 - b) koja se glasovna promjena izvršila u dobijenim riječima?
-

24. U sljedećim rečenicama podvuci riječi u kojima prepoznaješ jednačenje suglasnika po zvučnosti.

Uhvatio je vrapca. Čevabdžija Sead je pravi majstor. On uvijek jede u istoj buregdžinici.

25. Prepoznaj glasovne promjene koje su se desile pri nastanku navedenih riječi:

- a) ispisati (iz + pisati) _____

- b) išarati (iz + šarati > išarati > iššarati) _____, _____ i
 c) lišće (list + je > lišće > lišće) _____ i _____.

26. Pažljivo pročitaj sljedeće rečenice:

Majka je napravila slatko od ruža. Ljupko mi se osmjehivala kada je dršku uzimala.

- a) Podvuci riječi u kojima je došlo do glasovne promjene.
 b) Koja je glasovna promjena izvršena u tim riječima?

27. Pažljivo pročitaj sljedeću rečenicu:

Podstanar je odškrinuo vrata i odskočio vidjevši podšišanog dječaka.

Podvuci riječi u kojima nije došlo do jednačenja suglasnika po zvučnosti.

28. Prepoznaj glasovne promjene u riječima:

Poveži riječ i glasovnu promjenu

- a) reče _____ jotovanje
 b) siromasi _____ jednačenje suglasnika po zvučnosti
 c) ljući _____ prva palatalizacija
 d) svadba _____ druga palatalizacija

MORFOLOGIJA

1. U našem jeziku postoji _____ padeža. Padež je _____. Promjena imenskih riječi po padežima se naziva _____. Nezavisni padeži su _____ i _____, a zavisni su _____, _____, _____, _____, _____.

2. U našem jeziku imamo _____ vrsta riječi. Dijelimo ih na: _____, _____ i _____.

U tabelu upiši riječi koje nedostaju.

	Nepromjenjive vrste riječi	
		Prilozi
Pridjevi		

3. Odredi u kojem je padežu imenica kuća u sljedećim rečenicama.

- Moja kuća je okrečena u bijelo. _____
- Idem kući. _____
- Mama je cijeli dan provela u kući. _____
- Teško smo se rastali sa starom kućom. _____
- _____

4. Dopuni rečenice.

- Prijedlozi koji stoje uz dativ su _____
- Padeži uz koje se nikad ne pišu prijedlozi su _____
- Padež uz koji uvijek stoje prijedlozi je _____
- Značenje dionosti/partitivnosti ima _____

5. Podvuci vokative u rečenici.

- a) Vojniče, vrati se kući!
- b) Dječaće, donesi mi knjigu!
- c) Putnici, autobus uskoro polazi!
- d) Momci, čekaju vas djevojke!

6. Podvuci veznike u sljedećim rečenicama:

- a) Razgovarali su kratko, a rekli su mnogo.
- b) Čuo sam da je odavno došao u kasabu, ali još nije našao prijatelje.
- c) Teško vama ako njegova bude zadnja.

7. Kojoj vrsti pripadaju riječi obilježene u tekstu?

Ne vidi se meni od njegove svijeće.
Ko zna govoriti, *svakako*, zna i misliti.
Oni će se, *vjerovatno*, obradovati našem prijedlogu.
Odgovor: _____

8. Podvuci riječce u sljedećoj pitalici.

- Rasteš li?
- Eto, ne mogu dalje od kape.

9. Obilježi prijedloge u sljedećim rečenicama.

U avliji raste lipa. Pred kućom se igraju djeca. Za slanom rukom ovce pristaju. Sjedi na čardaku. Gazili su po vodi.

10. U sljedećem tekstu prepoznaj priloge i odredi im vrstu.

Odozgo su se nadvili sivi oblaci, stajali su nepomično, a dolje je vjetar uporno raznosio opalo lišće.

11. Označi tačan odgovor.

Da li je infinitiv lični glagolski oblik?

DA NE

Da li se infinitivom iskazuje vrijeme vršenja radnje?

DA NE

12. Prepiši sljedeći tekst tako da sve glagole staviš u perfekt.

Kiša padaše već danima. Pritiskahu me sopstvene misli i razum mi mutiše.

13. Pažljivo pročitaj sljedeće rečenice:

Hodao je po kuhinji klimajući glavom. Čekajući ih na morskoj obali, opazio je malog galeba. Prelazili smo iz jednog svijeta u drugi ne misleći na sutra.

Imenuj potcrtani glagolski oblik: _____

14. Pažljivo pročitaj sljedeće rečenice:

Nagnuvši se, on me poljubi u čelo. Vidjevši me uplakanog, majka je zaplakala.

Imenuj potcrtani glagolski oblik: _____

15. Pažljivo pročitaj sljedeću rečenicu i odgovori na pitanja.

„Djeco, pjevajte!“

Ovim glagolskim oblikom izrečena je:

- a) molba,
- b) zapovijed,
- c) želja

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

U rečenici ima službu _____.

16. Ispuni prazna mjesta u tabeli:

Infinitiv	Glagolski prilog sadašnji	Glagolski prilog prošli
Gledati		
Misliti		
Kupiti		

17. Od glagola pjevati, crtati i slušati načini glagolske imenice.

_____, _____, _____.

18. Razvrstaj nepromjenljive vrste riječi:

od, više, joj, eto, dalje, na, i, pa, uh, zar
prilozi prijedlozi uzvici veznici riječce

19. Kako se zove obilježeni glagolski oblik?

Donijet ću ti svesku kad **budem završio** zadaću.

Odgovor: _____

20. Dopunite sljedeću rečenicu!

Enklitički oblik dativa lične zamjenice **JA** glasi _____ .

21. Dopuni rečenicu.

Osnovni oblik glagola zove se _____ .

22. Napiši muški i ženski rod jednine radnog glagolskog pridjeva od sljedećih glagola:

VOLJETI - _____ (m.r.) _____ (ž.r.)

HTJETI - _____ (m.r.) _____ (ž.r.)

VIDJETI - _____ (m.r.) _____ (ž.r.)

23. Označi riječ koja ne pripada nizu:

aorist, imperfekat, perfekat, prezent, potencijal, futur prvi.

24. U sljedećoj rečenici podvuci imenice.

Osjećao je da mu se od njenog izgleda i osmijeha zavrtjelo u glavi.

25. Napiši kojoj vrsti pripadaju istaknute riječi.

Dok sam poslije toga išao kući, zviždao sam **glasno i veselo**.

- a) prilog
- b) pridjev
- c) imenica
- d) prijedlog

26. Napiši kojoj vrsti pripada istaknuta riječ.

Otplovili su daleko na **nepoznato** ostrvo.

- a) Prilog
- b) Pridjev
- c) Imenica
- d) Prijedlog

27. U sljedećoj rečenici podvuci prilog.

Marljivo đače marljivo je učilo.

28. Odredi vrstu i gramatički rod i broj imenica:

- a) MOMČAD _____, _____, _____
- b) MOMČE _____, _____, _____
- c) MOMČIĆI _____, _____, _____

29. U svakom nizu imenica obilježi onu koja se po rodu razlikuje od ostalih.

- a) mama, brat, seka, baka
- b) čamac, češalj, kost, čovjek
- c) junak, heroj, borac, doba

30. Odredi vrste kojima pripadaju sljedeće podvučene riječi:

- a) Oko kuće je živa ograda. _____
- b) Ima oko sokolovo. _____

31. Odredi padež istaknutih riječi:

Pojeo je komad **kolača** i pošao u **školu**.

Odgovor: _____

32. Promjena riječi po padežima zove se _____,

a promjena po licima i vremenima zove se _____.

33. Napiši 2. lice jednine u imperativu glagola VESLATI.

Odgovor: _____

34. Kojoj vrsti riječi pripadaju označene riječi u navedenim rečenicama?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

Planinski vrhovi su još pod snijegom. Poklonio je **rumeni** cvijet **uplašenoj** djevojčici.

- a) imenice
- b) pridjevi
- c) prilozi
- d) prijedlozi

35. U kojem nizu su sve riječi nepromjenjive? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) možda, danas, Mahir, igra
- b) samo, ćemo, su, nisam
- c) nekada, iznad, ona, kamen
- d) svakako.evo, gle, zar, ali

36. U kojem nizu su sve riječi promjenjive? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) pametno, ovdje, mama, mnogo
- b) plavi, leptir, očev, ja
- c) međutim, bez, između, knjiga
- d) magla, jer, nisam, da

37. Koji je glagolski oblik upotrijebljen u navedenoj rečenici? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Godine 1940. Aron je pošao na obučarski zanat.

- a) prezent
- b) perfekt
- c) aorist
- d) infinitiv

38. Koji je glagolski oblik upotrijebljen u navedenoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Sutra ćemo posjetiti Gazi Husrev-begovu biblioteku.

- a) prezent
- b) perfekt
- c) futur I
- d) infinitiv

39. Podvuci glagole u infinitivu:

Lijepo je sjediti, gledati, misliti, jednostavno biti dio prirode, a zatim se posmatrajući krajolik dići i vratiti u stvarnost.

40. Poveži riječ sa njenom vrstom na način da dodaš odgovarajuće slovo na predviđenu liniju.

- a) mi _____ glagol
- b) misliti _____ zamjenica
- c) na _____ veznik
- d) ali _____ prijedlog

41. Poveži riječ sa njenom vrstom na način da dodaš odgovarajuće slovo na predviđenu liniju.

- a) sporo _____ riječca
- b) nježnost _____ imenica
- c) svakako _____ broj
- d) jedan _____ prilog

42. Poveži istaknutu riječ u rečenici sa njenom vrstom na način da dodaš odgovarajuće slovo na predviđenu liniju.

- a) Hodao je po **prostranoj** odaji. _____ prilog
- b) Govorio je **preglasno**. _____ riječca
- c) Jabuka je **na** grani. _____ pridjev

d) Želiš li ići na izlet? _____ prijedlog

43. Glagole u infinitivu zamijeni perfektom:

Aska _____ (izaći) ujutro iz štale i _____ (prošetati) po livadi.
_____ (osjetiti) svježinu zraka i _____ (čuti) kako vjetar šuštanjem prolazi
kroz travu. Kada se _____ (vratiti), majka joj _____ (pripremiti) topli obrok.

44. U odlomku iz djela „Aska i vuk“ Ive Andrića prepoznaj pridjeve, a zatim ih prema značenju razvrstaj na opisne, prisvojne i gradivne.

“Preko zelenih čistina, preko uskih prolaza i između sivih i teških bukovih stabala, po glatkom smeđem ćilimu od lišća, igrala je ovčica Aska. (...) Tako se vukovo čuđenje pretvaralo sve više u divljenje, stvar potpuno nepoznatu u vučijem rodu...”

Opisni pridjevi:

Prisvojni pridjevi:

Gradivni pridjevi:

45. Prepoznaj imenicu u sljedećoj rečenici.

“Vuk je bio zbunjen i nije znao šta da radi.”

Imenica: _____

Napiši vokativ jednine date imenice: _____

Napiši naziv glasovne promjene koja je izvršena u vokativu jednine: _____

46. Napiši kako se zove podvučeni glagolski oblik:

Obradovala sam se što ću vidjeti maminu prijateljicu. _____

Uvijek je čitala novine. _____

Smirit ću se kad budem izbavio moj narod iz ropstva. _____

Mačka leži i prede pored peći. _____

47. U sljedećim rečenicama prepoznaj brojeve, a zatim na liniji pored napiši vrstu broja.

Moja baka živi na trećem spratu. _____

Ona ima troje unučadi. _____

Moja mama ima tri sestre i jednog brata. _____

48. Označi glagolske imenice u sljedećoj rečenici.

Nije se držalo majčina skuta, nije slušalo njena dozivanja ni kucanje zvona na ovnu prethodniku.

Glagolske imenice: _____

49. Poveži primjere imenica s lijeve strane sa njihovom vrstom sa desne strane stavljajući na liniju ispred niza odgovarajući broj.

_____ brašno, so, kamen

_____ Maja, Bucko, Lea

_____ trčanje, košenje, čitanje

1. zajedničke

2. gradivne

3. glagolske

____ cvijet, trava, pčela

4. Vlastite

50. Poveži rečenicu sa glagolskim oblikom koji je u njoj upotrijebljen na način da dodaš odgovarajuće slovo na predviđenu liniju.

- a) Aida piše domaću zadaću.
- b) Kiša je padala danima.
- c) Napiši joj pismo.
- d) Kupit ćeš buket cvijeća.

____ futur I
____ prezent
____ perfekt
____ imperativ

51. Poveži glagol s glagolskim oblikom na način da dodaš odgovarajuće slovo na predviđenu liniju.

- a) napisah
- b) pišem
- c) rekao sam
- d) napiši

____ prezent
____ aorist
____ imperativ
____ perfekt

52. Na liniji napiši prisvojni pridjev imenice u zagradi.

Prije trideset pet godina srušen je _____ (Berlin) zid.

SINTAKSA

1. Koju funkciju/službu imaju istaknute riječi u sljedećoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Moja majka **je učiteljica**.

- a) priloška / adverbijalna odredba
- b) glagolski predikat
- c) imenski predikat
- d) dalji objekat

2. Koju funkciju/službu ima istaknuta riječ u sljedećoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Ibrahim, **učitelj**, je prozivao učenike.

- a) predikat
- b) apozicija
- c) atribut
- d) objekat

3. Koju funkciju/službu ima istaknuta riječ u sljedećoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Napolju je bila **hladna i duboka** zima.

- a) objekat
- b) atribut
- c) priloška/adverbijalna odredba
- d) subjekat

4. Koju funkciju/službu ima istaknuta riječ u sljedećoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Dječak je pogledao šarenu **pticu**.

- a) objekat
- b) atribut
- c) priloška/adverbijalna odredba

d) subjekat

5. Koju funkciju/službu ima istaknuta riječ u sljedećoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Jesenas je umro moj djed.

- a) predikat
- b) apozicija
- c) priloška/adverbijalna odredba
- d) objekat

6. Koju funkciju/službu ima istaknuta riječ u sljedećoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Zrake sunca su sijale na staklenom prozoru.

- a) objekat
- b) atribut
- c) priloška/adverbijalna odredba
- d) subjekat

7. Koju funkciju/službu ima istaknuta riječ u sljedećoj rečenici?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Hodao je po kuhinji **klimajući** glavom.

- a) priloška / adverbijalna odredba
- b) glagolski predikat
- c) dalji objekat
- d) apozicija

8. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj prepoznaješ složeni glagolski predikat.

- a) Gledam u nebo iznad Venecije.
- b) Ni ta zemlja ispod njega ne može ga raspoznati.
- c) Ruke su tvoje plavi dozivi zore.

9. Nekongruentne atribute pretvori u kongruentne.

- a) Vrh planine _____
- b) Zrake sunca _____
- c) Kristali leda _____
- d) Zvono škole _____

10. Poveži funkciju/službu riječi s navedenim riječima iz rečenice tako da upišeš odgovarajuće slovo na liniju.

Pred vratima je stajao Samuel, nosač.

- a) predikat _____ pred vratima
- b) subjekat _____ je stajao
- c) apozicija _____ Samuel
- d) priloška odredba _____ nosač

11. Koja je od navedenih rečenica nezavisnosložena sastavna/kopulativna rečenica?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Treniram nogomet ili igram igrice.
- b) Prođe ovuda putnik, zastane malo, pa opet produži.
- c) Nismo danas išli u kino, već smo posjetili prijateljicu.
- d) Svi su dobili poklone, samo on nije dobio ništa.

12. Koja je od navedenih rečenica nezavisnosložena rastavna/disjunktivna rečenica?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Enes je išao na more, a Maja na planinu.
- b) Nisam išao u školu jer sam bio bolestan.
- c) Adem čita knjigu ili piše pjesme.
- d) Djed se spremio i otišao u selo.

13. Koja je od navedenih rečenica nezavisnosložena zaključna/konkluzivna rečenica?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Djed je doperjao u školsko dvorište i razgalamio se na učiteljicu.

- b) Kiša je padala danima, dakle bit će poplava.
- c) Lijepa narav niti se može kupiti niti prodati.
- d) Bolje je s mudrim plakati nego se s budalom smijati.

14. Koja je od navedenih rečenica nezavisnosložena isključna/disjunktivna rečenica?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Čim bi metalni novčić zvecnuo u kutiji na kraju sanduka, ponovo bi se latio jela.
- b) Valovi udaraju kamo ih vjetar tjera.
- c) Svi su otišli kući, samo je Amar ostao na treningu.
- d) Ispričala je priču koju ću uvijek pamtit.

15. Koja je od navedenih rečenica nezavisnosložena suprotna/adverzativna rečenica?

Označi slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Veselili smo se izletu, a pala je kiša.
- b) Otišli smo na izlet iako je pala kiša.
- c) Grad se prostire gdje su bile livade.
- d) Zatvorio sam prozor i vratio se u krevet.

16. Označi tačan odgovor.

Klauze ili surečenice su:

- a) složene rečenice koje su dio jednostavne (proste) rečenice
- b) jednostavne (proste) rečenice koje su dio složene rečenice

17. Označi slovo ispred nezavisnosložene rečenice.

- a) Iako su mu se sokovi isušili, lišće je još uvijek ispuštalo prijatan miris.
- b) Mnogo crva i kukaca poginulo je prošlih tjedana, ali niko nije oplakivao njihovu smrt.
- c) Radio je kako bi ocu kupio novi kaput.

18. Kojoj vrsti nezavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

Dječak je u rukama držao lijepu malu pticu, a potom ju je otac uzeo.

Odgovor: _____

19. Proste rečenice poveži rastavnim veznikom u jednu složenu rečenicu.

Ići ću s društvom na more. Brat će me voditi na planinu.

Odgovor: _____ .

20. Poveži vrstu nezavisnosložene rečenice sa veznicima koji im pripadaju.

Sastavna	a, ali, nego, već, no
Rastavna	samo, jedino, tek
Suprotna	dakle, stoga, sigurno
Isključna	i, pa, te, ni, niti
Zaključna	ili

21. Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

Dječak podiže knjigu čije su korice bile izlomljene.

Odgovor: _____

22. Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

U čitaonici sam vidjela čovjeka koji svaki dan pročita sve dnevne novine.

Odgovor: _____

23. Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

Kad dođe jesen, djevojke se često udaju.

Odgovor: _____

24. Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

Ja vjerujem da su ljudi dobri.

Odgovor: _____

25. Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

Gdje su mreže prostrte, tu se širi miris ribe.

Odgovor: _____

26. Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

Iako nisam gledao u nju, osjetio sam njen pogled.

Odgovor: _____

27. Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada surečenica/klauza unutar navedene složene rečenice? Napiši tačan odgovor.

Ilma je rekla da će ići na izlet.

Odgovor: _____

28. Sljedeće rečenice napiši u inverziji.

Ustao sam čim je zora svanula.

Odgovor: _____

Nisam pročitao knjigu iako sam to želio.

Odgovor: _____

29. Potcrtaj zavisnu klauzu u rečenici.

Nije osjetio kako mu niz okrpljene čakšire mile bube.

30. Dopuni rečenicu.

Zavisnosložene rečenice nastaju postupkom _____.

31. Prepoznaj vrstu nezavisnosložene rečenice i odgovor napiši na liniju.

a) Uzeše mu sve, samo mu ostaviše štap i šešir. _____

b) Naoblačilo se, sigurno će biti kiše. _____

c) Knjigu ću ti donijeti sam ili ću ti je poslati po nekome. _____

d) Napolju je hladno, ali su se djeca igrala. _____

32. Pročitaj pažljivo sljedeće rečenice:

Lađe su smjestile gdje je more mirnije.
Dječaci su otišli kamo su ih ribari poslali.
Gdje je bilo najviše sunca, tu su ribari sjedili.
Zaokruži slovo ispred ispravnog odgovora:

Te su rečenice:

- a) proste
- b) nezavisne
- c) zavisne
- d) zavisnosložene

33. Zaokruži tačan odgovor:

Nezavisnosložene rečenice nastaju postupkom:

- a) uvrštavanja
- b) nizanja i spajanja

34. Zaokruži odgovor (tačan DA, netačan Ne)

- a) Klauza (surečenica) je prosta rečenica u sastavu složene. DA NE
- b) Složena rečenica sastoji se od dviju ili više prostih rečenica. DA NE
- c) Jednostrukosložena rečenica se sastoji samo od dviju klauza. DA NE
- d) Višestrukosložena rečenica sastoji se od triju ili više klauza. DA NE

35. Podvuci u sljedećim rečenicama nezavisne rečenice, pa ih ispiši na linijama i odredi vrste:

Taj je Vjun neobično ponizan i laskav, gleda jednako umiljato i domaće i strane ljude, ali ne uživa ničije povjerenje. Vjun iz poniznosti ne kiše, samo maše repom. Radi pažljivo ili ostavi posao. Vanjka nije radio dobro, zato je dobijao batine.

sastavna _____

rastavna _____

suprotna _____

isključna _____

zaključna _____

36. Izdvoj dvije zavisne rečenice koje kazuju mjesto vršenja radnje glavne rečenice:

Kud god se makneš, gaziš po njemu i pada na tebe. Kad god začutiš, zašušti ti u ušima, kad god uzdahneš, zamiriše ti u vazduhu. Gdje god kap kiše može da padne, padne i suho lišće.

TVORBA RIJEČI

1. Spoji riječi sa načinom njihove tvorbe tako da upišeš odgovarajuće slovo na predvidenu liniju.

a) dogovor	_____ slaganje
b) zidić	_____ sufiksalna tvorba
c) romanopisac	_____ prefiksalna tvorba
d) podlaktica	_____ prefiksarno-sufiksalna tvorba

2. Poveži pojmove sa njihovim značenjem tako da upišeš odgovarajuće slovo na predvidenu liniju.

a) prefiksi	_____ nove riječi koje dobivamo izvođenjem
b) sufiksi	_____ tvorbeni nastavci
c) izvedenice	_____ nastavci koje dodajemo ispred osnovne riječi ili korijena
d) afiksi	_____ nastavci koje dodajemo iza osnovne riječi ili korijena

3. Koja riječ je polusloženica? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) crnokosa
- b) autoput
- c) spomen-ploča
- d) zid

4. Rastavi riječ *odgovoran* na tvorbene elemente/dijelove i imenuj ih.

Odgovor: _____

5. Poveži složenice sa vrstama riječi od kojih su nastale tako da napišeš odgovarajuće slovo na predvidenu liniju.

a) troskok	_____ imenica – glagol
b) plavokosa	_____ imenica – imenica
c) kišobran	_____ broj – imenica
d) vukodlak	_____ pridjev – imenica

6. Označi prefikse u sljedećim riječima:

- a) nizbrdica
- b) nacrtati
- c) prepisati
- d) ugaziti

7. Označi sufikse u sljedećim riječima:

- a) zlatar
- b) zidić
- c) šljivik
- d) kućica

8. U riječi putnikov odredi:

- a) korijen riječi _____
- b) tvorbenu osnovu _____
- c) tvorbeni nastavak _____

9. Obilježi riječ u kojoj PRA nije prefiks:

Pračovjek, praviti, pradjed, prahistorija

10. Uz pomoć sufiksa –ar napravi dvije riječi koje imaju značenje vršioca radnje.

Odgovor: _____

11. Sljedeće riječi razvrstaj na izvedenice i složenice:

kućevlasnik, vodoinstalater, zidar, putnik, dugonog, opisati.

Složenice: _____

Izvedenice: _____

12. Označi slovo ispred tačnog odgovora.

Dio gramatike koji proučava novonastale riječi od već postojećih riječi naziva se:

- a) fonetika
- b) sintaksa

- c) tvorba riječi
- d) morfologija

13. Podvuci riječi nastale prefiksalmom tvorbom:

- a) požar, riba, đaćki, upis
- b) prašuma, rućni, prevoz, šumski

14. Podvuci riječi nastale prefiksalmom- sufiksalmom tvorbom:

primorje, miran, požar, pomiriti, morski

15. Podvuci složene riječi u nizu: radnik, bubamara, miran, šumokradica, luk

LEKSIKA

1. Dopuni!

a) Leksika je _____

b) Leksikologija je _____

2. Dopuni!

Riječi razlićitog glasovnog sastava, a istog ili sličnog znaćenja nazivaju se

_____.

3. Dopuni!

Riječi istog glasovnog sastava, a razlićitog znaćenja nazivaju se

_____.

4. Dopuni!

Riječi suprotnog znaćenja nazivaju se _____.

5. Oznaći slovo ispred taćnog odgovora.

Rijeći ućenik-ćak, paradajz –rajćica, doktor- lijećnik po znaćenju su:

- a) homonima
- b) sinonimi
- c) antonimi

6. Označi slovo ispred tačnog odgovora.

Ne valja mu **put** kojim se kreće.

Ne valja mu **put**. (boja lica)

Označene riječi u rečenicama su:

- a) homonima
- b) sinonimi
- c) antonimi

7. Označi slovo ispred tačnog odgovora.

Riječi svjetlost-tama, lijep-ružan, naprijed-nazad po značenju su:

- a) homonima
- b) sinonimi
- c) antonimi
- d) arhaizmi

8. Poveži vrstu leksike s navedenim primjerima tako da dodaš odgovarajuće slovo na liniju.

a) sinonim	___ višnja – Višnja
b) homonim	___ sladak – gorak
c) dijalektizam	___ voz, vlak
d) antonim	___ fala, đedo

9. Poveži frazeologizam s njegovim značenjem tako da na liniju upišeš odgovarajuće slovo.

a) prevesti nekoga žedna preko vode	___ sve znati
b) dotjerati cara do duvara	___ nasamariti, prevariti
c) staviti glavu u torbu	___ dovršiti započeti posao
d) imati nešto u malom prstu	___ riskirati/rizikovati

10. Poveži vrstu leksike s navedenim primjerom tako da na liniju upišeš odgovarajuće slovo.

a) arhaizam	___ kućerina
b) augmentative	___ mehana
c) žargonizam	___ kamenčić

d) deminutiv _____ cener

11. Šta su arhaizmi? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) zastarjele riječi
- b) nepristojne i neprimjerene riječi
- c) novonastale riječi
- d) riječi preuzete iz stranih jezika

12. Poveži pojmove sa njihovim značenjem tako da upišeš odgovarajuće slovo na predviđenu liniju.

- a) neologizmi _____ riječi koje pripadaju narodnom govoru određenog područja
- b) posuđenice _____ nepristojne i neprimjerene riječi
- c) vulgarizmi _____ riječi preuzete iz stranih jezika
- d) dijalektizmi _____ novonastale riječi

13. Poveži forme pisanja sa stilom kojim ih pišemo tako da na liniju upišeš odgovarajuće slovo.

- a) reportaža, novine, izvještaji _____ književnoumjetnički stil
- b) pjesme, romani, pripovijetke _____ administrativno-poslovni stil
- c) gramatike, enciklopedije, rječnici _____ novinarsko-publicistički stil
- d) žalba, biografija, statute _____ naučni stil

14. Koje riječi imaju preneseno značenje?

- a) Prelazimo preko kamenog mosta.
- b) Ovaj momak je zlatan.

PRAVOPIS

1. Označi rečenicu koja je tačno napisana.

- a) Meliha me pozvala na 13 rođendan.
- b) Meliha me pozvala na trinesti rođendan.
- c) Meliha me pozvala na 13. rođendan.

2. Označi nestandardne oblike riječi:

puhati, točka, suvo, suvremen, tačan, uvehnuti, duvati, rvanje, kuvar, igraću

3. Sljedeće ekavske oblike riječi napiši u ijekavsko-jekavskom izgovoru.

dete- _____, sneg - _____, hteo _____, želela - _____,
deo- _____, deca - _____, vežbati - _____, smeh - _____.

4. Označi riječi u kojima su pogrešno upotrebljeni afrikati č, ć, dž i đ. U produžetku rečenicu napiši pravilno.

Vidžen je u ćaršiji. _____.

Hađija je stalno dogradživao kuću. _____.

Kupat ću se u rijeci. _____.

5. Pronađi riječi koje su pogrešno napisane i napiši ih pravilno, pravilno napisane riječi prepisi na liniju ispred:

sarajevski- _____, Evropljanin- _____, hercegovac- _____,

Sarajlija- _____, trg Slobode- _____, Savezna republika Njemačka

_____, kulturno-umjetničko društvo „mladost“ - _____

_____.

6. Stavi zareze gdje im je po pravopisu mjesto.

Prvi snijeg je tiha priča ludo djetinjstvo paučinasta sreća san o lijepom.

Nabrali smo crveno bijelo žuto i ružičasto cvijeće.

Upoznali smo Muhidina Šarica poznatog bosanskohercegovačkog pisca za djecu.

7. Sljedeće rečenice napiši pravilno.

a) Amra studira na filozofskom Fakultetu univerziteta u Sarajevu.

b) Neum je jedini Bosanskohercegovački grad na Jadranskom Moru.

c) Radujem se putovanju u kraljevinu Saudijsku arabiju i Ujedinjene arapske Emirate.

8. Prepoznaj pogrešno napisane rečenice i napiši ih pravilno.

Iću s tobom na izlet. _____

Napisat ću ti ljepo pismo. _____

Igrati ćemo lijepe igre. _____

Pjevat ćemo zajedno. _____

9. Zaokruži nepravilno napisane riječi:

uđbenik, općina, uopće, zadaća, čamac, hođa, piđama, čitalac, uvidžaj, ključić.

10. Prepoznaj pogrešno napisane rečenice i napiši ih pravilno.

a) Putovali smo sa autobusom. _____

b) Bio sam u društvu sa Samirom. _____

c) Jeli Zlatan došao u školu? _____

11. Zaokruži nepravilno napisane riječi.

neznam, ne ću, nepravilan, neznajući, ne mogu, nevažan, ne treba, ne potreban, ne želimo

12. Prepoznaj pogrešno napisane riječi i napiši ih pravilno.

a) sutstvo _____, b) najjužniji _____,

c) zadatci _____ d) tobdžija _____, e) najjednostavniji _____.

13. U kojem nizu je svaka riječ pravilno napisana? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) đamija, daidža, ćevapđzinica, četka

b) vozać, đerdan, narandža, vočka

c) đaće, ođak, suđuka, patlidžan

d) česma, čarapa, fildžan, punda

14. U kojem nizu je svaka riječ pravilno napisana? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) htio, vidila, procijeniti, bilješka

b) vidio, voljela, osmjeh, spriječiti

c) mlijeko, odlijepiti, svijet, osmijeh

d) bijelo, dodjeliti, djete, snjeg

15. Koje rečenice su pravilno napisane? Zaokruži slova ispred tačnih odgovora.

a) Nestah blaga, nestah prijatelja.

b) Neum je najjužni grad u Bosni i Hercegovini.

c) U grad je stigao jutarnjim vozom.

d) Kupiti ćemo nove knjige na sajmu.

16. U datim rečenicama u prazno polje upiši č ili ć.

Niz soka_i_ protr_a dje_a_i_ . U ruci nosi sandu_i_ i balon_i_ .

17. Napiši genitive množine navedenih pridjeva i zamjenica:

Plavi _____

Dobri _____

Smiješni _____

Moji _____

Ovi _____

Njeni _____

18. Napiši ispravno prisvojne pridjeve koji završavaju na –ev, -ov i –in, nastale od navedenih vlastitih imenica: Aida _____, Selimović _____, Nedim _____.

19. U kojem nizu je svaka riječ pravilno napisana. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) avijon, kriterij, Velija, kaiš, oboica

b) kamion, pij, majica, simpozij, dijagonala

- c)stadijon, Kraišnici, popimo, dializa,priobalni
- d)studijski, izdajica, orhidea,paranoik, kroi

20. Koja rečenica je pravilno napisana. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a)Čuvah blago kako bih on želio.
- b)Nema bolji ljudi od oni stotinu seljana.
- c)Najbolje bi bilo kada biste došli avionom.
- d) Nastojati ću ti se javiti kada dođem kući.

21. U jednom redu su obje riječi tačno napisane. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a)gubitci, predhodni
- b)žabca, stambeni
- c)jedamput, pretsjednik
- d)gradski, vannastavni

22. U kojoj rečenici je vokativ pravilno odvojen zarezom. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Bravo Denise!
- b) Dokle si došao, sine moj?
- c) Ne naginji se kroz prozor Selma!
- d) Ovako ćemo tata, lakše obaviti posao.

23. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Superlativ pridjeva jak glasi:

- a)jači
- b)najači
- c)najjači
- d)najjaki

24. Napiši kako glasi komparativ pridjeva smiješan?

25. Među navedenim riječiima jedna riječ je nepravilno napisana.

Zaokruži slovo ispred netačno napisane riječi.

- a)boji
- b)učijo
- c)htio
- d)htjela

26. Zaokruži slovo ispred onoga što je ispravno napisano:

- a) Mehmed Paša
- b) Mehmed paša
- c) Mehmed-paša
- d) Mehmedpaša

27. Koja rečenica je tačno napisana? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Na jugu Hercegovine, u tipično krškom ambijentu, sa lijeve strane rijeke Neretve nalazi se Hutovo blato, jedinstvena submediteranska močvara u Evropi.
- b) Hutovo blato teritorijalno pripada Općinama Čapljina i Stolac, a prostire se na močvarnom, ravničarskom i brdovitom terenu.
- c) Rijeka Krupa je glavni vodotok Hutova Blata i odvodi vode gornjeg blata i Svitavskog jezera u rijeku Neretvu.
- d) Hutovo Blato se smatra jednim od najvećih zimovališta ptica na području Evrope.

28. Napiši sljedeću rečenicu ispravno.

Jedan moj prijatelj koji živi u velikoj britaniji pričao mi je o nobelovcu ivi andriću

Odgovor: _____

29. Sljedeću rečenicu napiši u odričnom obliku.

Znaju oni njega.

Odgovor: _____

30. Napiši sljedeću rečenicu pravilno.

Nikada nije gledao u nikoga.

Odgovor: _____

31. Ijekaviziraj riječi: zvezda, zvezdica, deca, dete.

Odgovor: _____

32. Napiši sljedeću rečenicu pravilno.

Volila bi posjetiti tuzlanska panonska jezera.

Odgovor: _____

33- Napiši kako glasi 1. lice jednine aorista pomoćnog glagola biti.

Odgovor: _____

HISTORIJA JEZIKA

1. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Prvi pisani jezik svih Slavena je:

- a) staroslavenski
- b) praslavenski
- c) slovenački
- d) južnoslavenski

2. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Prvo pismo Južnih Slavena je:

- a) latinica
- b) ćirilica
- c) glagoljica
- d) bosančica

3. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Koja dva pisma je imao staroslavenski jezik?

- a) bosančicu i arebicu
- b) latinicu i arebicu
- c) ćirilicu i latinicu
- d) glagoljicu i ćirilicu

4. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Povelja Kulina bana je napisana:

- a) 28.9.1198. godine
- b) 29.8.1189. godine
- c) 8.4.1203. godine

5. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Natpisi na srednjovjekovnim stećcima nazivaju se:

- a) epitafi
- b) epigrami
- c) epovi
- d) elegije

6. Alhamijado književnost pisana je _____ (pismo).

7. Koja su se pisma koristila u srednjovjekovnoj Bosni?

Odgovor: _____

8. Koji je najstariji zapis na našem jeziku?

Odgovor: _____

9. Koji je najstariji dokument u kojem se spominje ime Bosne i Hercegovine i koje godine je napisan?

Odgovor: _____

10. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Bosansko-turski rječnik (Potur-Šahidija) iz 1631. godine napisao je:

- a) Mula Mustafa Bašeskija
- b) Muhamed Hevai Uskufija
- c) Derviš-paša Bajezidagić.

11. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Epistolarna književnost Bosne i Hercegovine (krajišnička pisma) pisana je:

- a) arebicom
- b) bosančicom/begovicim
- c) latinicom.

12. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Prva gramatika našeg jezika nastala je:

- a) 1631. godine
- b) 1890. godine
- c) 1966. godine

13. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Prva književnica Bošnjakinja bila je:

- a) Umihana Čuvidina
- b) Nafija Sarajlić
- c) Nasiha Kapidžić-Hadžić.

ZADACI SA ISTIM POLAZNIM TEKSTOM

Pažljivo pročitaj sljedeću pjesmu, a zatim odgovori na postavljena pitanja.

Voćka poslije kiše

Gle malu voćku poslije kiše:
Puna je kapi pa ih njiše -
I blješti suncem obasjana,
Čudesna raskoš njenih grana.
Al' nek se sunce malo skrije,
Nestane sve te čarolije.
Ona je opet, kao prvo,
Obično, malo, jedno drvo.

Dobriša Cesarić

1. Pročitaj pjesmu i odredi kojem književnom rodu pripada ova pjesma.

Na liniji napiši naziv književnog roda. _____

2. Odredi vrstu ove pjesme.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora:

- a) socijalna
- b) rodoljubiva/patriotska/domoljubna
- c) opisna/pejzažna/deskriptivna
- d) ljubavna

3. Ova pjesma sastoji se od dvije pjesničke slike. U ovoj pjesmi prikazane su dvije suprotne pojave pomoću kojih su dočarana suprotna osjećanja. Jedna slika predstavlja raskoš i čaroliju dok je u drugoj voćka ponovo obično, malo, jedno drvo. Poređenje dvije pojave po suprotnosti naziva se:

(Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora)

- a) kontrast ili antiteza
- b) metonimija
- c) homonimija
- d) opkoračenje

4. Pažljivo pročitaj stihove i napiši kako se zove ova vrsta strofe (prema broju stihova).

Vrsta strofe: _____

5. Pažljivo pročitaj stihove i napiši kako se zove vrsta rime prisutna u pjesmi.

(Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora)

- a) unakrsna/ukrštena rima
- b) parna rima
- c) obgrljena rima

6. Prepoznaj stilske figure u sljedećim stihovima i napiši njihov naziv na ponuđenim linijama.

Stihovi:

Stilske figure:

- a) Al' nek se **sunce** malo **skrije**
- b) **Obično, malo, jadno** drvo.

7. U sljedećim stihovima vidimo da rečenična cjelina počinje u jednom stihu, a zatim se prenosi u drugi stih. Oba dijela rečeničkog niza ili oba dijela stiha tada izgovaramo bez pauze jer čine jednu smisaonu cjelinu.

*I blješti suncem obasjana,
Čudesna raskoš njenih grana.*

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora:

Ovo prenošenje rečeničkog niza zove se:

- a) opkoračenje
- b) Inverzija
- c) ironija

8. Koji pravopisni znak je upotrijebljen u podebljanoj riječi u sljedećem stihu?

*Al' nek se **sunce** malo skrije*

Na liniji napiši njegov naziv _____

9. Na ponuđene linije napiši komparativ i superlativ podvučenog pridjeva.

“Čudesna raskoš njenih grana”

- a) komparativ: _____, b) superlativ: _____.

II Pažljivo pročitaj sljedeći odlomak, a zatim odgovori na postavljena pitanja.

” Sljedećeg proljeća, bujnog i kišovitog, sljez u našoj bašti rascvjeta se kao nikada do tad, ali starina kao da ga ni zapazio nije. Nisu tu pomagala ni sva trtljanja neumornog rođaka Save, djed je bio slijep i za boje i za svo cvijeće ovoga svijeta. Tuga da te uhvati.

Minulo je od tih neveselih dana već skoro pola vijeka, djeda odavno nema na ovome svijetu, a ja još ni danas posigurno ne znam kakve je boje sljez. Znam samo da u proljeće iza naše potamnjele baštanske ograde prosine nešto ljupko, prozračno i svijetlo pa ti se prosto plače, iako ne znaš ni šta te boli ni šta si izgubio.”

1. Napiši iz koje je priče navedeni odlomak.

Odgovor: _____

2. Ko je autor ove priče?

Odgovor: _____

3. Kako se zvao djed Branka Ćopića kojeg spominje u svojim pričama?

Odgovor: _____

4. Kojem književnom rodu pripada navedeno djelo?

Odgovor: _____

5. Ko je pripovjedač i u kojoj formi pripovijedanja je ispričana pripovijetka?

Odgovor: _____

6. Kako se zove proza u kojoj pisci govore o svom životu?

Odgovor: _____

7. Koje osjećanje je naglašeno u ovom odlomku. Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) Pripovjedačeva krivica jer djedu nije opisao ljepotu bašte.
- b) Pripovjedačeva nostalgija za prohujalim djetinjstvom.
- c) Uživanje u ljepoti bašte prepune mirisnog sljeza.
- d) Pripovjedačeva tuga jer dugo nije vidio rođaka Savu.

8. Prepiši doslovno prvu imenicu na koju naideš i odredi joj rod, broj i padež.

Imenica _____, rod _____, broj _____, padež _____

Rješenja zadataka KNJIŽEVNOST

1. a) Usmenu/narodnu književno
b) Pisanu/umjetničku književnost
2. 1. epika
2. lirika
3. drama
3. a) balada
b) romansa
4. Smrt Omera i Merime
5. Aliteracija
6. a) balada
7. b) osmerac
8. Hasanagicu
9. c) Tragičnost Hasanagicine sudbine je u činjenici da ona, kao žena, nema mogućnost donositi odluke o svome životu i životu svoje djece.
10. a) Hasanagicina
b) Slavenska antiteza
11. Stalni epiteti
12. Hiperbola
13. a) lirski osmerac
14. b) narodna lirski pjesma/sevdalinka
15. c) dijaloško kazivanje
16. d) enterijera i portreta
17. Forma kazivanja: ih- forma ili prvo lice.
Prva riječ koja ukazuje na tu formu je: sam
18. a) roman
19. a) monološko kazivanje u ih-formi
20. b) Ahmet Šabo
21. a) prvom licu naziva se ja ili ih-forma;
b) trećem licu naziva se on ili er-forma.
22. d) 14 stihova raspoređenih u 4 strofe
23. Katren/četverostih
24. a) U navedenim stihovima pjesnik pjeva o stećku.
b) U stihu „stećak mramorni ćuti“ imamo stilski postupak (figuru) koja se zove personifikacija.
25. Katren, obgrljena
26. a) epiteti (stari, crkveni), poređenje (toranj kao svjetionik), personifikacija (toranj stoji)
b) personifikacija

- c) onomatopeja
d) epitet
27. a) inverzija, epitet, personifikacija
28. d); c); b); a)
29. a) novela, b) elegija c) romansa d) roman
30. a) dramski rod
31. c) rodoljubiva pjesma
32. c), a), b), d)
33. a) Priča o potomku nekada moćne begovske porodice
34. a) ljetopis
35. b) putopis
36. Tercina/ trostih
37. Katren/ četverostih
38. Unakrsna/ukrštena rima
39. Distih/Dvostih
40. Unakrsna/ukrštena rima
41. Personifikacija
42. Onomatopeja
43. a) Alhamijado književnost
44. 5, 4, 2, 1, 6
45. 3, 4, 6, 1, 2
46. Dvolični. Oni koji govore lijepo, ali imaju loše namjere.
47. zrelih - epitet; krv – metafora
48. Čovjek u sebi nosi elemente koji su od prapočetka postojanja planete Zemlje. Samim tim je i postojan, čvrst, kao Zemlja i kosmos, a ne kao “voštana lutka” (koja nema takve katakteristike).
49. epitet - topla, metafora – zvijer
50. Sevdalinka je pjesma koja za temu ima ljubav, ljubavni uzdah i čežnju za dragim. Teme sevdalinke, pored ljubavi, mogu biti: ljepota djevojke ili mladića, opis gradova i rijeka naše domovine. Radnja u sevdalinci je nerazvijena, može biti prisutna samo u fragmentima. Tema sevdalinke ne može biti smrt.
51. Sevdalinka, romansa, balada, epska pjesma, uspavanka, šaljiva priča i anegdota.

FONETIKA I FONOLOGIJA

1. Fonetika
2. Naš jezik ima 30 glasova, podijeljenih na 5 samoglasnika i 25 suglasnika. Svaki glas ima svoj znak-slovo. Slova možemo pisati pomoću dva pisma latinice i ćirilice.
3. Samoglasnici se drukčije zovu **vokali**, a suglasnici **konsonanti**.
4. a) družę, duše, vojnice
b) cvijeće, kamenje, pruće

- c) Americi, snazi, orasi
5. Nepostojano „a“
 6. Sibilizacija/Druga palatalizacija
 7. Jednačenje suglasnika po zvučnosti, jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe
 8. Gubljenje suglasnika
 9. a) primjedba, b) slatka
 10. lišću i grožđu
 - 11.

nadzubni	l				
zadnjonepčani					
zubni					

12. Mator
13. Kora, top, sitni
14. b, a, d, c
15. a
16. b
17. Jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe, gubljenje suglasnika
18. d
19. prašina, vojničina, Bože, uši
20. Narudžbenica, otkinula, ispunila
21. Druga palatalizacija (sibilizacija)
22. a) Prva palatalizacija
23. a) vojniče, junače, duše, družice b) prva palatalizacija
24. vrapca, čevabdžija, buregdžinici
25. a) jednačenje suglasnika po zvučnosti; b) jednačenje suglasnika po zvučnosti, jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe i gubljenje suglasnika; c) jotovanje i jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe
26. a) slatko, ljupko, držku b) jednačenje suglasnika po zvučnosti
27. podstanar, odškrinuo, odskočio, podšišanog
28. c,d,a,b

MORFOLOGIJA

1. U našem jeziku postoji sedam padeža. Padež je različit oblik imenske riječi. Promjena imenskih riječi po padežima se naziva deklinacija. Nezavisni padeži su nominativ i vokativ, a zavisni su genitiv, dativ, akuzativ, instrumental, lokativ.

2. U našem jeziku imamo 10 vrsta riječi. Dijelimo ih na: promjenjive/promjenljive, polupromjenjive/polupromjenljive i nepromjenjive/nepromjenljive.

U tabelu napiši riječi koje nedostaju.

Promjenjive vrste riječi	Nepromjenjive vrste riječi	Polupromjenjive vrste riječi
Imenice	Prijedlozi	Brojevi
Zamjenice	Uzvici	Prilozi
Pridjevi	Veznici	
Glagoli	Riječce	

3.

- Moja kuća je okrećena u bijelo. Nominativ
- Idem kući. Dativ
- Mama je cijeli dan provela u kući. Lokativ
- Teško smo se rastali sa starom kućom. Instrumental

4. Dopuni rečenice.

- Prijedlozi koji stoje uz dativ su: k/ka, prema i nasuprot.
- Padeži uz koje se nikad ne pišu prijedlozi su: nominative i vokativ.
- Padež uz koji uvijek stoje prijedlozi je lokativ.
- Značenje dionosti/partitivnosti ima genitiv.

5. a) Vojniče

b) Dječaće

c) Putnici

d) Momci

6.

d) Razgovarali su kratko, a rekli su mnogo.

e) Čuo sam da je odavno došao u kasabu, ali još nije našao prijatelje.

f) Teško vama ako njegova bude zadnja.

7. Riječcama

8. -Rasteš li?

-Eto, ne mogu dalje od kape.

9. U avliji raste lipa. Pred kućom se igraju djeca. Za slanom rukom ovce pristaju. Sjedi na čardaku. Gazili su po vodi.

10. Odozgo-prilog za mjesto; nepomično-prilog za način; dolje- prilog za mjesto; uporno-prilog za način.

11. Ne, ne.

12. Kiša je padala već danima. Pritiskale su me sopstvene misli i pamet su mi mutile.

13. Glagolski prilog sadašnji

14. Glagolski prilog prošli

15. b), predikata.

16.

Infinitiv	Glagolski prilog sadašnji	Glagolski prilog prošli
Gledati	gledajući	gledavši
Misliti	misleći	mislivši
Kupiti	kupujući	kupivši

17. Pjevanje, crtanje, slušanje.

18. Prilozi: dalje, više

Prijedlozi: od, na

Uzvici: joj, uh

Veznici: i, pa

Riječce: eto, zar

19. Futur drugi

20. Mi

21. Infinitiv

22.

VOLJETI - volio, voljela

HTJETI - htio, htjela

VIDJETI – vidio, vidjela

23. Potencijal

24. izgleda, osmijeha, glavi

25. a

26. b

27. Marljivo đaće marljivo je učilo.

28.

- a) MOMČAD-zbirna imenica, ženskog roda, jednina
- b) MOMČE- zajednička imenica srednjeg roda, jednina
- c) MOMČICI- zajednička imenica muškog roda, množina

29. a) brat; b) kost; c) doba

30. a) Prijedlog; b) Imenica

31. Genitiv, akuzativ

32. Promjena riječi po padežima zove se deklinacija, a promjena po licima i vremenima zove se konjugacija.

33. Veslaj

34. b

35. d

36. b

37. b

38. c

39. Lijepo je sjediti, gledati, misliti, jednostavno biti dio prirode, a zatim se posmatrajući krajolik dići i vratiti u stvarnost.

40. b, a, d, c

41. c, b, d, a

42. b, d, a, c

43. Aska je izašla (izaći) ujutro iz štale i prošetala je (prošetati) po livadi. Osjetila je (osjetiti) svježinu zraka i čula je (čuti) kako vjetar šuštanjem prolazi kroz travu. Kada se vratila (vratiti), majka joj je pripremila (pripremiti) topli obrok.

44. “Preko zelenih čistina, preko uskih prolaza i između sivih i teških bukovih stabala, po glatkom smeđem ćilimu od lišća, igrala je ovčica Aska. (...) Tako se vukovo čuđenje pretvaralo sve više u divljenje, stvar potpuno nepoznatu u vučijem rodu...”

Opisni pridjevi: zelenih, uskih, sivih, teških, glatkom, smeđem, nepoznatu

Prisvojni pridjevi: vukovo, vučijem

Gradivni pridjevi: bukovih

45. “Vuk je bio zbunjen i nije znao šta da radi.”

Imenica: vuk

Napiši vokativ jednine date imenice: vuče

Napiši naziv glasovne promjene koja je izvršena u vokativu jednine: palatalizacija ili prva palatalizacija

46. Obradovala sam se što ću vidjeti maminu prijateljicu. FUTUR I

Uvijek je čitala novine. PERFEKT

Smirit ću se kad budem izbavio moj narod iz ropstva. FUTUR II

Mačka leži i prede pored peći. PREZENT

47. Moja baka živi na trećem spratu. – redni broj

Ona ima troje unučadi. - zbirni broj

Moja mama ima tri sestre i jednog brata.- glavni brojevi

48. **Glagolske imenice:** dozivanja, kucanje

49.

2. brašno, so, kamen

4. Maja, Bucko, Lea

3. trčanje, košenje, čitanje

1. cvijet, trava, pčela

1. zajedničke

2. gradivne

3. glagolske

4. vlastite

50.

a) Maja piše domaću zadaću.

b) Kiša je padala danima.

c) Napiši joj pismo.

d) Kupit ćeš buket cvijeća.

d) futur I

a) prezent

b) perfekt

c) imperativ

51.

a) napisah

b) pišem

c) rekao sam

d) napiši

b) prezent

a) aorist

d) imperativ

c) perfekt

52. Prije trideset pet godina srušen je berlinski (Berlin) zid.

SINTAKSA

1. c

2. b

3. b

4. a

5. c

6. d

7. a

8. b

9. a) Planinski vrh; b) Sunčeve zrake; c) Ledeni kristali; d) Školsko zvono

10. d, a, b, c

11. b

12. c

13. b

14. c
15. a
16. b
17. b
18. Suprotna/adverzativna klauza
19. Ići ću s društvom na more ili će me brat voditi na planinu.
20. Sastavna –i, pa, te, ni, niti
Rastavna- ili
Suprotna – a, ali, nego, već, no
Isključna – samo, jedino, tek
Zaključna – dakle, stoga, sigurno
21. Atributska zavisna klauza
22. Atributska zavisna klauza
23. Vremenska zavisna klauza
24. Objekatska zavisna klauza
25. Mjesna zavisna klauza
26. Dopusna zavisna klauza
27. Objekatska zavisna klauza
28. Čim je zora svanula, ustao sam. Iako sam to želio, nisam pročitao knjigu.
29. Nije osjetio kako mu niz okrpjene čakšire mile bube.
30. Uvrštavanja
31. a) isključna rečenica
b)zaključna rečenica
c)rastavna rečenica
d)suprotna rečenica
32. c) zavisne
33. nizanja i spajanja
34. a) DA b) DA c) DA d) DA
35.
sastavna: Taj je Vjun neobično ponizan i laskav, gleda jednako umiljato i domaće i strane ljude,
rastavna: Radi pažljivo ili ostavi posao.
suprotna: ali ne uživa ničije povjerenje.
isključna: Vjun iz poniznosti ne kiše, samo maše repom.
zaključna: Vanjka nije radio dobro, zato je dobijao batine.

36.- Kud god se makneš, gaziš po njemu i pada na tebe. Gdje god kap kiše može da padne, pada i suho lišće.

TVORBA RIJEČI

1. c, b, a, d
2. c, d, a, b
3. c
4. Od-prefiks, govor- tvorbena osnova/osnovna riječ, an-sufiks
5. c, d, a, b
6. a) niz-, b) na-, c)pre-, d)u-
7. a)-ar, b) –ić, c) –ik, d) –ica
8. a) put, b) putnik, c)-ov
9. praviti
10. Pekar, stolar, zidar, kuhar...
11. Složenice: kućevlasnik, vodoinstalater, dugonog
Izvedenice: zidar, putnik, opisati
12. c) tvorba riječi
13. a) požar, upis b) prasuma, prevoz
14. primorje, pomiriti
15. bubamara, šumokradica

LEKSIKA

1. a) Leksika je skup svih riječi jednog jezika.
b) Leksikologija je dio nauke o jeziku koja se bavi sveukupnim izučavanjem rječnika (leksike) određenog jezika.
2. Sinonimi
3. Homonimi
4. Antonimi
5. B
6. a) homonimi
7. c) antonima

8. b, d, a, c
9. d, a, b, c
10. b, a, d, c
11. a) zastarjele riječi
12. d, c, b, a
13. b, d, a, c
14. b) Ovaj momak je zlatan.

PRAVOPIS

1. c
2. točka, suvo, duvati, rvanje, kuvar, igraću
3. dete- dijete; sneg-snijeg; hteo-htio; želela-željela; deo-dio; deca-djeca; vežbati-vježbati; smeh-smijeh.
4. Viđen je u čaršiji. Hadžija je stalno dograđivao kuću. Kupat ću se u rijeci.
5. sarajevski-sarajevski; Evropljanin-Evropljanin; hercegovac-Hercegovac; Sarajlija-Sarajlija; trg Slobode-Trg slobode; Savezna republika Njemačka-Savezna Republika Njemačka; kulturno-umjetničko društvo “mladost”- Kulturno-umjetničko društvo “Mladost”
6. Prvi snijeg je tiha priča, ludo djetinjstvo, paučinasta sreća, san o lijepom.
Nabrali smo crveno, bijelo, žuto i ružičasto cvijeće.
Upoznali smo Muhidina Šarica, poznatog bosanskohercegovačkog pisca za djecu.
7. Amra studira na Filozofskom fakultetu Univeziteta u Sarajevu.
Neum je jedini bosanskohercegovački grad na Jadranskom moru.
Radujem se putovanju u Kraljevinu Saudijsku Arabiju i Ujedinjene Arapske Emirate.
8. Ići ću s tobom na izlet.
Napisat ću ti lijepo pismo.
Igrat ćemo lijepe igre.
Pjevat ćemo zajedno.
9. Udbenik, uopće, hođa, piđama, uvidžaj, ključić
10. a) Putovali smo autobusom.
b) Bio sam u društvu sa Samirom.
c) Je li Zlatan došao u školu?
11. Neznam, ne ću, neznajući, ne potreban

12. a) sudstvo; b) najjužniji; c) zadaci;
13. d
14. c
15. b,c
16. Niz sokačić protrča dječacić. U ruci nosi sandučić i balončić.
17. plavih, dobrih, smiješnih, mojih, ovih, njenih
18. Aidin, Selimovićev, Nedimov
19. b
20. c
21. d
22. b
23. c
24. smješniji
25. b
26. c
27. a
28. Jedan moj prijatelj koji živi u Velikoj Britaniji, pričao mi je o nobelovcu Ivi Andriću.
29. Ne znaju oni njega.
30. Nikada nije gledao ni u koga.
31. zvijezda, zvjezdica, djeca, dijete
32. Voljela bih posjetiti tuzlanska Panonska jezera.
33. Bih/bjeh

HISTORIJA JEZIKA

1. a) staroslavenski
2. c) glagoljica
3. d) glagoljicu i ćirilicu
4. b) 29.8.1189. godine
5. a) epitafi
6. arebicom
7. glagoljica, ćirilica, bosančica
8. Humačka ploča

9. Povelja Kulina bana, napisana 1189. godine
10. b
11. b
12. b
13. a

ZADACI SA ISTIM POLAZNIM TEKSTOM

Odgovori: Voćka poslije kiše, Dobriša Cesarić

1. lirika

2.c

3.a

4. katren

5. b

6. a- personifikacija; b-epiteti

7.a

8. apostrof/izostavnik

9. Komparativ: čudesnija; superlativ: najčudesnija

Odgovori: Bašta sljezove boje, Branko Ćopić

1. Bašta sljezove boje
2. Branko Ćopić
3. Djed Rade
4. Književni rod: epika
5. Pripovjedač je Branko, priča je ispričana u prvom licu u ih-formi (ja formi)
6. Autobiografska proza
7. b
8. Imenica: proljeća, rod: srednji, broj: množina, padež: genitiv